

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า
ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำนำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินโครงการจัดทำ **มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า** ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม การศึกษาในทุกขั้นตอนได้ผ่านการพิจารณาของคณะอนุกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่า ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ทำให้ได้รับข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงรายงานการศึกษาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงานฯ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ในปี 2550 สำนักงานฯ ได้กำหนดให้ “เมืองเก่า” เป็นเป้าหมายเร่งด่วน เนื่องจากการพัฒนาเมืองที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อพื้นที่เมืองเก่าที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีหลายเมือง ทำให้เมืองเก่าเหล่านั้นสูญเสียคุณค่าและองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองที่ควรอนุรักษ์ไว้ แทนไม่เหลือสิ่งที่เป็นมรดกให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และสืบทอดต่อไป เนื่องจากช่วงเวลาดำเนินงานมีระยะเวลากำกัด จึงจำเป็นต้องกำหนดให้พื้นที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่เมืองเก่าเฉพาะภาคเหนือเพียงภาคเดียว เนื้อหาของมาตรฐานประกอบด้วยมาตรฐานเฉพาะพื้นที่ดำเนินการและมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองเก่าในภาพรวมที่สามารถนำไปใช้กับเมืองเก่าในพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศได้

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์พัฒนาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมของเมืองเก่า เพื่อให้จังหวัดหรือท้องถิ่น ที่เคยเป็นที่ตั้งเมืองเก่าสามารถนำมาตราฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับสถานภาพของความเป็นเมืองเก่าได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีมาตรฐานและแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์ พัฒนา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เมืองเก่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังช่วยให้ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เมืองเก่า เกิดจิตสำนึกและ

ความตระหนักในการอนุรักษ์และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ศิลปกรรมของเมืองเก่า ให้กลับมามีคุณค่าและสามารถอำนวยความสะดวกสุขให้ชุมชนมี
คุณภาพชีวิตที่ดี หากจังหวัดต่างๆ สามารถรักษาสถานภาพของความเป็นเมืองเก่าใน
แต่ละเมืองให้อยู่ในระดับมาตรฐาน จะทำให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดียิ่งขึ้น

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตุลาคม 2550

สารบัญ

รายชื่อผู้ดำเนินโครงการฯ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	I
รายชื่อคณะผู้ศึกษา สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	II
คณะอนุกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่า ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า	III
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	V
Executive Summary	X
1. ความเป็นมา	1
2. มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า และวิธีการประเมิน	2
3. ตัวอย่างการคิดคะแนนตามมาตรฐานฯ	19
บรรณานุกรม	

รายชื่อผู้ดำเนินโครงการฯ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
และ กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ที่ปรึกษา

1. นายเกษมสันต์ จิณณวาโส	เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นายชนินทร์ ทองธรรมชาติ	รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. นางรัชดี ศรีประพัทธ์	ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

คณะกรรมการกำกับดูแลโครงการ

1. นางกิตติมา ยินเจริญ	หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ
2. นายปราโมทย์ นิลนอม	หัวหน้ากลุ่มงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
3. นางสุกัลยา ปิ่นทะจักร์	หัวหน้ากลุ่มงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
4. นางสาวนิรมล มณีคำ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 8ว.
5. นางสาวสิริวรรณ สุโอพาร	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 6ว.

รายชื่อคณะผู้ศึกษา สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนบริหารโครงการ

1. รองศาสตราจารย์โรจน์	คุณเอนก	หัวหน้าโครงการฯ
2. อาจารย์จิรวรรณ	รุ่งเลิศระกูลชัย	ผู้ประสานงานโครงการฯ

ส่วนศึกษาโครงการ

1. รองศาสตราจารย์โรจน์	คุณเอนก	ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงธนีสร์	พิมลเสถียร	ด้านภูมิสถาปนิก ภูมิสถาปัตยกรรม และผังเมือง
3. อาจารย์ จารุณี	พิมลเสถียร	ด้านพัฒนาชุมชนและการมีส่วนร่วม
4. อาจารย์ พุฒพรรณิ	ศีตะจิตต์	ด้านระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุรณ์	กิริติประยูร	ด้านระบบนิเวศวิทยาป่าไม้ และวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
6. อาจารย์ ดร.ไตรเทพ	วิษย์โกวิทแทน	ด้านการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมเมือง
7. อาจารย์ สุริยะกิจ	ย่อมมี	ด้านการจัดการอนุรักษ์แบบ บูรณาการและประชาสัมพันธ์
8. นางสาวนลิน	ดาวรัตน์หงษ์	ผู้ช่วยวิจัย
9. นางสาวลักขณิ	พูลภักตร์	ผู้ช่วยวิจัย

คณะกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่า ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า

1. นายวาทัญญู ฌ กลาง	อนุกรรมการที่ปรึกษา
2. นายสุวิชัย รัศมิภูติ	ประธานอนุกรรมการ
3. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
4. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
5. ผู้แทนกรมศิลปากร	อนุกรรมการ
6. ผู้แทนกรมธนารักษ์	อนุกรรมการ
7. ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
8. ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	อนุกรรมการ
9. ผู้แทนสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว	อนุกรรมการ
10. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง	อนุกรรมการ
11. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	อนุกรรมการ
12. ผู้แทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
13. ผู้แทนสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
14. ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	อนุกรรมการ
15. ผู้แทนสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
16. ผู้แทนสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
17. ผู้แทนสมาคมนักผังเมืองไทย	อนุกรรมการ
18. ผู้แทนมูลนิธิอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	อนุกรรมการ
19. ผู้แทนคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	อนุกรรมการ
20. นายบุญญวัฒน์ ทิพทัส	อนุกรรมการ

21. ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อนุกรรมการและ
เลขานุการ

22. หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ
กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

อนุกรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

23. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อนุกรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ซึ่งก่อนที่จะได้มาตรฐานดังกล่าวได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลและการสัมมนาเพื่อร่วมกันจัดทำร่างมาตรฐานในวันศุกร์ที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2550 ณ ห้องประชุมจันทน์ผา โรงแรมเวียงลคอร จังหวัดลำปาง นอกจากนี้ยังได้นำร่างมาตรฐานดังกล่าวไปนำเสนอในการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Focus Group) ในพื้นที่เมืองเก่าที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่าน่าน และเมืองเก่าแพร่ เพื่อรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลในภาคสนามเพิ่มเติมด้วย ทั้งนี้เมืองเก่าทั้งสี่แห่งนี้สามารถเป็นตัวแทนของเมืองเก่าทั่วประเทศได้ เนื่องจากเป็นตัวแทนของเมืองเก่าในกลุ่มที่มีระดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการอนุรักษ์ในกลุ่มที่ 1 (เมืองเก่าลำปาง ลำพูน และน่าน) และเมืองเก่าในกลุ่มที่ 2 (เมืองเก่าแพร่)

นอกจากนี้ ยังได้มีการนำร่างมาตรฐานดังกล่าวมาผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในการสัมมนา เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ณ สโมสรราชพฤกษ์ กรุงเทพมหานคร อีกครั้งหนึ่ง ทำให้สามารถปรับปรุงจนได้มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่าที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยดัชนีจำนวน 5 ดัชนี และในแต่ละดัชนีประกอบด้วยตัวชี้วัดต่างๆ ดังนี้

ดัชนีที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 1.1 การศึกษาและวิเคราะห์คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1.2 การสำรวจความตระหนักรู้ด้านคุณค่าความสำคัญแก่สาธารณชน
อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 1.3 การสำรวจและบันทึกแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1.4 ช่างฝีมือในการบูรณะซ่อมแซม

ตัวชี้วัดที่ 1.5 การจัดหาและใช้วัสดุดั้งเดิม

ตัวชี้วัดที่ 1.6 การใช้ประโยชน์อาคารเก่า

ตัวชี้วัดที่ 1.7 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

ตัวชี้วัดที่ 1.8 การรักษาความแท้ (Authenticity) ของเมือง

ดัชนีที่ 2 แผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 2.1 การจัดทำแผนพัฒนาและการอนุรักษ์เมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 2.2 การบูรณาการแผนและข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 2.3 การจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติ

ดัชนีที่ 3 องค์การ บุคลากร และการบริหารจัดการ

ตัวชี้วัดที่ 3.1 การจัดตั้งคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/ฯลฯ

ตัวชี้วัดที่ 3.2 คณะผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์

ตัวชี้วัดที่ 3.3 ทู่นและงบประมาณ

ตัวชี้วัดที่ 3.4 การติดตามประเมินผล

ดัชนีที่ 4 มาตรการในทางปฏิบัติ

ตัวชี้วัดที่ 4.1 การประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 4.2 มาตรการที่ใช้ในการควบคุมด้านกายภาพและกิจกรรม

ตัวชี้วัดที่ 4.3 กลไกที่ใช้ในการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและกิจกรรม

ตัวชี้วัดที่ 4.4 การปกป้องคุ้มครองอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเก่าหรือแหล่งศิลปกรรม
หรือ ชุมชนชาติอันควรอนุรักษ์

ตัวชี้วัดที่ 4.5 แรงจูงใจ

ตัวชี้วัดที่ 4.6 การนำจารีตท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

ดัชนีที่ 5 การมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดที่ 5.1 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

ตัวชี้วัดที่ 5.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

ตัวชี้วัดที่ 5.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ตัวชี้วัดที่ 5.4 กลไกในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดที่ 5.5 มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

โดยในแต่ละตัวชี้วัดจะประกอบไปด้วยหัวข้อในการประเมิน และได้กำหนดระดับ

คะแนนในแต่ละหัวข้อไว้เป็น 3 ระดับ คือ 1 2 และ 3 ตามลำดับ ทั้งนี้คะแนนที่มีค่ามาก (3 คะแนน) จะส่งผลต่อความสำเร็จในหัวข้อนั้นๆ และคะแนนที่มีค่ารองลงมา (2 และ 1 คะแนน) ก็จะส่งผลน้อยลงตามลำดับ ส่วนที่ไม่มีกิจกรรมตามที่กำหนดถือว่าไม่มีคะแนน ซึ่งสามารถสรุปคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดได้ดังนี้

ดัชนีที่ 1 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 1.1 ถึง 1.8 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้น ดัชนีที่ 1 จึงมีคะแนนเต็ม 24 คะแนน ($8 \times 3 = 24$)

ดัชนีที่ 2 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 2.1 ถึง 2.3 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้น ดัชนีที่ 2 จึงมีคะแนนเต็ม 9 คะแนน ($3 \times 3 = 9$)

ดัชนีที่ 3 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 3.1 ถึง 3.4 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้น ดัชนีที่ 3 จึงมีคะแนนเต็ม 12 คะแนน ($4 \times 3 = 12$)

ดัชนีที่ 4 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 4.1 ถึง 4.6 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้น ดัชนีที่ 4 จึงมีคะแนนเต็ม 18 คะแนน ($6 \times 3 = 18$)

ดัชนีที่ 5 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 5.1 ถึง 5.5 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้น ดัชนีที่ 5 จึงมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน ($5 \times 3 = 15$)

ดังนั้น คะแนนรวมทุกดัชนีจึงเป็น 78 คะแนน ($24 + 9 + 12 + 18 + 15 = 78$) ซึ่งทำให้สามารถกำหนดระดับคะแนนเป้าหมาย (Benchmark) เป็น 4 ระดับคะแนนเป้าหมาย ดังนี้

ระดับคะแนน	76	ถึง	78	เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับดีมาก
ระดับคะแนน	51	ถึง	75	เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับดี
ระดับคะแนน	26	ถึง	50	เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน	0	ถึง	25	เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับที่ต้องปรับปรุง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสำหรับเมืองเก่าแล้ว แต่ในการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับเมืองเก่าอื่นๆ สามารถดัดแปลงดัชนีบางส่วนให้สอดคล้องกับบริบทในด้านองค์ประกอบ ประวัติศาสตร์ ลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในเมืองเก่าแห่งนั้นๆ ได้บ้างแต่การปรับปรุงดังกล่าว อย่างน้อยจะต้องปรากฏในส่วนของมาตรฐานกลาง ซึ่งคัดเฉพาะส่วนที่สามารถนำมาใช้ได้ทั่วไป และเป็นมาตรฐานที่เมืองเก่าทุกเมืองควรมี โดยสามารถแบ่งมาตรฐานออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) **มาตรฐานด้านคุณภาพของความเป็นเมืองเก่า** หมายถึงมาตรฐานที่ใช้วัดว่าเมืองเก่านั้นมีองค์ประกอบและลักษณะทางกายภาพ ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและที่เป็นธรรมชาติ ยังมีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด โดยประกอบด้วย 6 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 การเป็นเมืองที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

มาตรฐานที่ 2 การรักษาความเป็นของแท้และดั้งเดิม

มาตรฐานที่ 3 การรักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

มาตรฐานที่ 4 เทคนิควิธีการอนุรักษ์

มาตรฐานที่ 5 มีการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่า

มาตรฐานที่ 6 การคงไว้ซึ่งองค์ประกอบดั้งเดิมของเมือง

2) **มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเมืองเก่า** หมายถึง การมีระบบและกลไกในการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

มาตรฐานที่ 1 มีการจัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่า

มาตรฐานที่ 2 มีคณะกรรมการรับผิดชอบที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ

มาตรฐานที่ 3 มีมาตรการในการควบคุมและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในเมืองเก่า

มาตรฐานที่ 4 การดำเนินการแบบมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ 5 มีทุนและงบประมาณในการดำเนินการ

มาตรฐานที่ 6 มีการนำจารีตดั้งเดิมมาใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

มาตรฐานที่ 7 การประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า

มาตรฐานที่ 8 การกำหนดการอนุรักษ์เป็นวาระของจังหวัด

มาตรฐานที่ 9 มีการแปลงแผนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 10 มีการสร้างมาตรการแรงจูงใจ

มาตรฐานที่ 11 มีการฟื้นฟูเมืองหรือส่วนของเมืองให้เป็นไปตามรูปแบบดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 12 มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

การนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงจุดอ่อนที่ควรต้องมีการปรับปรุง ซึ่งหากทุกภาคส่วนในเมืองเก่าแต่ละแห่งพยายามดำเนินการแก้ไขในส่วนที่เป็นจุดอ่อนให้หมดไปแล้ว เมืองเก่านั้นก็จะมีมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดี ซึ่งจะอำนวยประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมาก ทั้งในเรื่องของการเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน และนอกจากนี้หากดำเนินการตามมาตรฐานได้จนถึงระดับดีมากเมืองเก่านั้นก็อาจเข้าสู่ขั้นตอนของการเสนอชื่อเป็นแหล่งมรดกโลกทางด้านวัฒนธรรมต่อไปได้ เนื่องจากมาตรฐานที่เกิดขึ้นจากการศึกษาในครั้งนี้ มีหลายส่วนที่สอดคล้องกับเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของการเป็นแหล่งมรดกโลกอยู่แล้ว

นอกจากนี้สำหรับเมืองเก่าที่ได้รับการจัดกลุ่มให้เป็นเมืองสำคัญอันดับ 1 นั้น ควรเร่งนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้เป็นการเร่งด่วน เพื่อจะได้ทราบถึงจุดอ่อนต่างๆ และสามารถดำเนินการเพื่อแก้ไขจุดอ่อนเหล่านั้นได้ทันก่อนที่จะเกิดความเสียหายขึ้น จนถึงขั้นที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งแนวทางปฏิบัติเพื่อเข้าสู่มาตรฐานของการเป็นเมืองเก่าที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดี จะทำให้จังหวัดและท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด อย่างน้อยประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองเก่าจะมีคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต

Criteria for Determining Quality Standard for Natural and Cultural Environments of the Old Town

Executive Summary

The study of Criteria Establishment for Determining Quality Standard for Natural and Cultural Environments of the Old Town proceeded from the action programme under the Project of Administration and Rehabilitation of Natural and Cultural Environments. The methodology in deriving the practical and potential standards is divided into two stages including relevant document screening and seminar organisation. At first stage all fundamental information was compiled from relevant agencies, both private and public organisations and the proceeding from the conference held on 15 June 2007 at Wieng Lakor Hotel, Lampang Province, where approximate 200 local experts throughout the country attended. Afterwards, the first draft of the standard criteria was outlined and proposed publicly among focus group discussion and plenary session event organised in four case study areas, representing the most important and urgent in need areas to be conserved, comprising the old towns of Lampang, Lamphun, Nan and Phrae. Apart from the meetings the research was conducted through fieldworks including field visit and in-depth interview with bodies involved or responsible for conserving the old towns.

Back to the central arena the second draft was proposed for public hearing in a seminar held at Ratchapruet Club, Bangkok, on 21 August 2007. All comments and suggestions derived from the meeting were compiled for improving the draft to finalise a complete version of the criteria. The ultimate proposed criteria consist of five indexes, by each of which comprises definite indicators as follows:

Index 1: Determination of the value and significance of the old town, comprises

Indicator 1.1: study and analysis of the cultural heritage value

Indicator 1.2: raising of public awareness on the cultural heritage value

Indicator 1.3: survey and recording the cultural heritage sites or sources

Indicator 1.4: availability of traditional craftsman

Indicator 1.5: provision and usage of original materials

Indicator 1.6: utilisation of old building

Indicator 1.7: natural environment

Indicator 1.8: maintenance of authenticity of the town

Index 2: Availability of conservation and development plan for the old town, comprises

Indicator 2.1: conservation and development plan preparation for the old town

Indicator 2.2: integration of plan and information

Indicator 2.3: prevention plan preparation for natural and man-made distresses

Index 3: Organisation, personnel and administration, comprises

Indicator 3.1: establishment of committees or sub-committees, etc.

Indicator 3.2: establishment of advisory board consisting of experts and/or experienced bodies in conservation

Indicator 3.3: provision of financial support or budget

Indicator 3.4: conduct of evaluation and monitoring

Index 4: Implementation measures, comprises

Indicator 4.1: designation of the boundaries of the old town

Indicator 4.2: issuance of control measures in physical

composition and activities within the old town

Indicator 4.3: availability of mechanisms for controlling the physical development and activities

Indicator 4.4: availability of protection programme for old buildings, old built environment, valued natural and cultural environment sites to conserve

Indicator 4.5: availability of incentive measures

Indicator 4.6: practices of local tradition application

Index 5: Participation, comprises

Indicator 5.1: constructive cooperation between pertinent government agencies

Indicator 5.2: cooperation between government agencies and public organisations

Indicator 5.3: interchangeability of information

Indicator 5.4: availability of mechanisms for participatory action

Indicator 5.5: participatory action from all parties involved

Each indicator contains evaluation criteria, hierarchically divided into three levels, representing successfulness of activities operated with assigning ascending weighted scores from 1 to 3. The indicator without any activities operated will be assigned score of nil. The perfect score summary of each index is as the following:

Index 1 comprising indicator 1.1 to 1.8, by which the complete score for each of them is 3, resulting in total of 24 in complete;

Index 2 comprising indicator 2.1 to 2.3, by which the complete score for each of them is 3, resulting in total of 9 in complete;

Index 3 comprising indicator 3.1 to 3.4, by which the complete score for each of them is 3, resulting in total of 12 in complete;

Index 4 comprising indicator 4.1 to 4.6, by which the complete score for each of them is 3, resulting in total of 18 in complete;

Index 5 comprising indicator 5.1 to 5.5, by which the complete score for each of them is 3, resulting in total of 15 in complete.

The completeness of score composition, as previously explained, is 78 ranging between 0-78. The division of this completed score can be done based on benchmark as identified as four intervals:

Score	Successfulness
76-78	Very good
51-75	Good
26-50	Fair
0-25	Need to be improved

Although the standard was made, the application on the use to other cases of old town can be employed by modifying some of the indexes to accord with the component, historical, social, economic, and cultural contexts within that old town. However, the alteration must be enclosed into the central standard measure where can be applied to all cases of old town. In general the standard is divided into two parts including:

1) Standard for the oldness of the town: the standard which contains the measures for the degree of complete qualification of physical elements and their characteristics, both of man-made and natural, including:

Standard 1: preservation of historical and archaeological values of the town

Standard 2: preservation of authenticity and originality

Standard 3: maintaining natural environment

Standard 4: techniques in conservation

Standard 5: having use of the valued building and built environment

Standard 6: preservation of original composition of the town

2) Standard for administrating the old town: the standard which contains the administration systems and mechanisms persistently facilitating conservation and development of the old town, including:

Standard 1: availability of development and conservation plan preparation or the old town

Standard 2: establishment of advisory board consisting of experts and experienced bodies in several fields related

Standard 3: issuance of control and protecting measures for cultural heritages in the old town

Standard 4: performance of participatory action programme

Standard 5: administering the programmes with provision of resources and budgets

Standard 6: employing original traditions in conserving and developing the old town

Standard 7: designation of the boundaries of the old town

Standard 8: assigning conservation as a provincial level agenda

Standard 9: achieving success of the plan with consistent implementation

Standard 10: provision of incentive measure

Standard 11: continually rehabilitating the town or parts of the town aiming at its original style

Standard 12: performing constant evaluation and monitoring

By applying the standards it will acknowledge the pertinent bodies on the weaknesses that need to be improved. Also, this means action programmes need to be undertaken by all parties involved. By then, the old towns will have standardised quality in good natural and cultural environments which will be beneficial to a great extent to the local community, both on the course of youth's education and also cultural tourism resources to economically yield to the community's benefits. In further, as the standard criteria was established in accordance with which of the World Heritage, if the course of action reaches high-quality the old town may potentially be nominated as a cultural world heritage.

In addition, the first-class priority old town is urged to be employed the standards in order to prevent damages which may occur from the weaknesses of the action before it is impossible to manage. Lastly, the guidelines for the old town to having the quality of the good natural and cultural environments will benefit the provincial government and local community to the greatest extent of the benefits, for at least in the future the citizen in the old town will have a better quality of life.

มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า

1. ความเป็นมา

มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ที่ได้จัดทำขึ้นนี้ เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ซึ่งก่อนที่จะได้มาตรฐานดังกล่าวได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลและการสัมมนาเพื่อร่วมกันจัดทำร่างมาตรฐานในวันศุกร์ที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2550 ณ ห้องประชุมจันทรา โรงแรมเวียงลคอร จังหวัดลำปาง นอกจากนี้ยังได้นำร่างมาตรฐานดังกล่าวไปนำเสนอในการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Focus Group) ในพื้นที่เมืองเก่าที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่าน่าน และเมืองเก่าแพร่ เพื่อรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลในภาคสนามเพิ่มเติมด้วย ทั้งนี้ เมืองเก่าทั้งสี่แห่งนี้สามารถเป็นตัวแทนของเมืองเก่าทั่วประเทศได้ เนื่องจากเป็นตัวแทนของเมืองเก่าในกลุ่มที่มีระดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการอนุรักษ์ในกลุ่มที่ 1 (เมืองเก่าลำปาง ลำพูน และน่าน) และเมืองเก่าในกลุ่มที่ 2 (เมืองเก่าแพร่)

นอกจากนี้ ยังได้มีการนำร่างมาตรฐานดังกล่าวมาผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในการสัมมนา เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2550 ณ สโมสรราชพฤกษ์ กรุงเทพมหานคร อีกครั้งหนึ่ง ทำให้สามารถปรับปรุงจนได้มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่าที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยดัชนีจำนวน 5 ดัชนี และในแต่ละดัชนีประกอบด้วยตัวชี้วัดต่างๆ

อย่างไรก็ตามมาตรฐานที่ได้นี้ เป็นมาตรฐานที่มาจากการศึกษาพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่เมืองเก่าใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน การกำหนดตัวชี้วัดส่วนใหญ่ได้ข้อมูลมาจากการออกภาคสนาม ดังนั้นการนำไปประยุกต์ใช้ในภูมิภาคอื่นอาจจะต้องมีการปรับปรุงบางส่วนให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ ด้วย

2. มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า และวิธีการประเมิน

มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่าที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยดัชนีจำนวน 5 ดัชนี และในแต่ละดัชนีประกอบด้วยตัวชี้วัดต่างๆ ดังนี้

ดัชนีที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 1.1 การศึกษาและการวิเคราะห์คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1.2 การสร้างความตระหนักรู้ด้านคุณค่าความสำคัญแก่
สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 1.3 การสำรวจและบันทึกแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1.4 ช่างฝีมือในการบูรณะซ่อมแซม

ตัวชี้วัดที่ 1.5 การจัดหาและใช้วัสดุดั้งเดิม

ตัวชี้วัดที่ 1.6 การใช้ประโยชน์อาคารเก่า

ตัวชี้วัดที่ 1.7 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

ตัวชี้วัดที่ 1.8 การรักษาความแท้ (Authenticity) ของเมือง

ดัชนีที่ 2 แผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 2.1 การจัดทำแผนพัฒนาและการอนุรักษ์เมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 2.2 การบูรณาการแผนและข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 2.3 การจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติ

ดัชนีที่ 3 องค์กร บุคลากร และการบริหารจัดการ

ตัวชี้วัดที่ 3.1 การจัดตั้งคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/ฯลฯ

ตัวชี้วัดที่ 3.2 คณะผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์

ตัวชี้วัดที่ 3.3 ทุนและงบประมาณ

ตัวชี้วัดที่ 3.4 การติดตามประเมินผล

ดัชนีที่ 4 มาตรการในทางปฏิบัติ

ตัวชี้วัดที่ 4.1 การประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 4.2 มาตรการที่ใช้ในการควบคุมด้านกายภาพและกิจกรรม

ตัวชี้วัดที่ 4.3 กลไกที่ใช้ในการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและ
กิจกรรม

ตัวชี้วัดที่ 4.4 การปกป้องคุ้มครองอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเก่าหรือแหล่ง
ศิลปกรรมหรือธรรมชาติอันควรอนุรักษ์

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า

ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ตัวชี้วัดที่ 4.5 แรงจูงใจ

ตัวชี้วัดที่ 4.6 การนำจารีตท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

ดัชนีที่ 5 การมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดที่ 5.1 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

ตัวชี้วัดที่ 5.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

ตัวชี้วัดที่ 5.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ตัวชี้วัดที่ 5.4 กลไกในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดที่ 5.5 มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ทั้งนี้ในแต่ละตัวชี้วัดได้มีการกำหนดหัวข้อในการประเมินแบบคร่าวๆ และได้กำหนดระดับคะแนนไว้เป็น 3 ระดับ คือ 1 2 และ 3 คะแนนตามลำดับ โดยคะแนนที่มีค่ามาก (3 คะแนน) จะมีผลต่อความสำเร็จในหัวข้อนั้นๆ และคะแนนที่มีค่ารองลงมา (2 และ 1 คะแนน) จะส่งผลน้อยลงตามลำดับ ส่วนที่ไม่มีกิจกรรมตามที่กำหนดถือว่าไม่มีคะแนน เช่น ตัวชี้วัดที่ 1.2 การสร้างความตระหนักรู้ด้านคุณค่าความสำคัญของเมืองเก่า มีวิธีพิจารณาให้คะแนนดังนี้

- หากเป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้เกิดความตระหนักรู้และเปลี่ยนทัศนคติ ด้านเมืองเก่าของประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ จะได้ 3 คะแนน
- หากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่เกิดการสื่อสาร 2 ทาง จะได้ 2 คะแนน
- หากเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการสื่อสารทางเดียว จะได้ 1 คะแนน
- หากไม่มีกิจกรรมใดๆ เลย จะได้ 0 คะแนน (หมายถึง ไม่มีคะแนนในส่วนนี้)

หลักการในการคิดคะแนนคือ คะแนนที่ได้ดังกล่าวแต่ละหัวข้อไม่ควรนับซ้ำ เช่น ในดัชนีที่ 1.1 การศึกษาและอธิบายคุณค่ามรดกวัฒนธรรม หากมีการศึกษาโดยกรมศิลปากรและงานการศึกษาของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 แห่ง ในพื้นที่เดียวกัน จะได้คะแนนเพียง 3 คะแนน ไม่ใช่ $2 \times 3 = 6$ คะแนน เนื่องจากผลที่ได้จากการศึกษาคุณค่านี้มีมาตรฐานมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงจากภาครัฐเหมือนกัน

ในการกำหนดคะแนน อาจมีบางกรณีที่กิจกรรมนั้นอยู่ในระหว่างดำเนินงานแต่ยังไม่เห็นผล เช่น ท้องถิ่นกำลังจัดทำแผนที่มรดกวัฒนธรรม ในที่นี้เสนอให้ยังไม่คิดคะแนนใดๆ ให้

เนื่องจากยังไม่มีผลออกมาชัดเจนและไม่มีหลักประกันว่างานสำเร็จจริง อย่างไรก็ตามในอนาคตเมื่อกิจกรรมดังกล่าวแล้วเสร็จและมีการประเมินใหม่ ก็จะได้คะแนนในส่วนนี้เพิ่มเติม

อนึ่งการศึกษาค้างนี้ไม่ได้รวมถึงวิธีการวิเคราะห์หาผลสรุป (เช่น การวัดค่าความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับคุณค่าเมืองเก่า) ซึ่งแต่ละหัวข้อท้องถิ่นน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยของตนเองเพื่อให้ได้ผลสรุปดังกล่าว ทั้งนี้ในการศึกษานี้ไม่สามารถกำหนดวิธีการที่เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นให้ได้ เนื่องจากแต่ละวิธีการมีข้อดีข้อด้อยต่างกัน และวิธีการต่างๆ มีการพัฒนาในเชิงวิชาการอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของเมืองเก่าที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเมืองเก่าอื่นๆ มีรายละเอียดของแต่ละดัชนี ดังนี้

ดัชนีที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่า

เป็นดัชนีที่มีความสำคัญที่สุด ทำให้พื้นที่เมืองเก่า มีความพิเศษแตกต่างไปจากเมืองทั่วไป โดยมากจะเน้นคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และการคงไว้ซึ่งความแท้ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันของเมืองกับสภาพทางธรรมชาติ ซึ่งหากทุกฝ่ายมีความตระหนักในด้านคุณค่าความสำคัญแล้ว การดำเนินการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าก็จะมีความเป็นไปได้

ดัชนีที่ 1 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 1.1 ถึง 1.8 ที่มีรายละเอียดของหัวข้อในการประเมินในแต่ละตัวชี้วัด และระดับคะแนนดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1.1 การศึกษาและการวิเคราะห์คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม	ระดับคะแนน
ก. มีการศึกษาและวิเคราะห์โดยกรมศิลปากร	3
ข. มีการศึกษาโดย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) หรือที่ปรึกษาที่ สผ. ว่าจ้าง	
ค. มีการศึกษาโดยหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น	2
ง. มีการศึกษาจากสถาบันการศึกษาท้องถิ่น	
จ. มีการศึกษาโดยองค์กรเอกชน	1
ฉ. มีการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น อบจ. เทศบาล)	
ช. มีการศึกษาโดยองค์กรอื่นๆ	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.1	➡ ____

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า
ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ตัวชี้วัด 1.2 การสร้างความตระหนักรู้ด้านคุณค่าความสำคัญแก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง	ระดับคะแนน
ก. ประชาชนและทุกภาคส่วนมีความตระหนักและมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์เมืองเก่า	3
ข. การถวายความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่พระภิกษุ	2
ค. การบรรจุความรู้ด้านการอนุรักษ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	
ง. การให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องในวงกว้าง	
จ. การจัดกิจกรรม เสวนา พบปะประชาชน เด็กนักเรียน	
ฉ. การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์โดยมีการถาม-ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	
ช. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญ	1
ซ. การแสดงเปรียบเทียบภาพเก่ากับปัจจุบันแก่สาธารณะ	
ณ. การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือหอศิลป์และวัฒนธรรม	
ญ. การเผยแพร่คุณค่าและความสำคัญในเว็บไซต์	
ฎ. การแสดงแผนที่โบราณแก่สาธารณะ	
ฏ. การจัดพิมพ์เอกสารด้านมรดกวัฒนธรรมเผยแพร่	1
ฐ. การใช้สื่อแผนที่ ไปสเตอร์เกี่ยวกับเมืองเก่า	
ฑ. การใช้การประชาสัมพันธ์หรือสื่อในลักษณะอื่น	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.2	____

ตัวชี้วัด 1.3 การสำรวจและบันทึกแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม	ระดับคะแนน
ก. มีการสำรวจและขึ้นทะเบียนโบราณสถาน	3
ข. มีการสำรวจและวิเคราะห์คุณค่าเมืองเก่าในระดับเมือง ทั้งเนื้อเมืองและบรรยากาศของเมืองเก่า	
ค. มีการดำเนินการสำรวจจากหน่วยงานที่มีมาตรฐาน (เช่น กรมศิลปากร) อย่างต่อเนื่อง	
ง. มีการจัดทำแผนที่มรดกวัฒนธรรมเมืองเก่า (Atlas)	
จ. มีการสำรวจและขึ้นบัญชีแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจากหน่วยงานอนุรักษ์ท้องถิ่น	2
ฉ. มีการสำรวจโดยหน่วยงานระดับท้องถิ่น (เทศบาล อบต. เป็นต้น)	
ช. มีการสำรวจและขึ้นบัญชีของหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น วัฒนธรรมจังหวัด	
ซ. มีการสำรวจโดยหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ภาครัฐ	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.3	➡ ____

ตัวชี้วัด 1.4 ช่างฝีมือในการบูรณะซ่อมแซม	ระดับคะแนน
ก. การกำหนดมาตรฐานงานช่างฝีมือที่เชี่ยวชาญการบูรณะโดยใช้เทคนิคดั้งเดิม (เช่น ใบบรรอง ฯลฯ)	3
ข. การกำหนดงานช่างฝีมือสาขาต่างๆ เป็นหลักสูตรในสถาบันการศึกษา เช่น การศึกษานอกโรงเรียน	
ค. การจัดฝึกอบรมช่างฝีมือจากหน่วยงานที่ได้มาตรฐานของรัฐ	
ง. การยังคงมีช่างฝีมือในท้องถิ่น	2
จ. การรวมกลุ่มช่างฝีมือ	
ฉ. การรื้อฟื้นอาคารอนุรักษ์ให้เป็นตัวอย่างแก่ช่างฝีมือ	
ช. การจัดทำทะเบียนช่างฝีมือ	
ซ. การสรรหาช่างฝีมือจากพื้นที่อื่น	1
ฅ. การคัดเลือก ใ้รางวัลช่างฝีมือดีเด่น	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.4	➡ ____

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า
ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ตัวชี้วัด 1.5 การจัดหาและใช้วัสดุดั้งเดิม	ระดับคะแนน
ก. การมีนโยบายจัดหาไม้สำหรับปลูกสร้าง ซ่อมแซม (เช่น การปลูกป่า)	3
ข. มีการผลิตหรือแหล่งวัสดุก่อสร้าง (เช่น ไม้และกระเบื้องมุงหลังคา) ในตลาดในท้องถิ่น	2
ค. การกำหนดแรงจูงใจในการใช้วัสดุดั้งเดิม	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.5	➡ ____

ตัวชี้วัด 1.6 การใช้ประโยชน์อาคารเก่า	ระดับคะแนน
ก. การใช้ประโยชน์อาคารเก่ามีความสอดคล้องกับย่าน ชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ที่ยังรักษาสภาพอาคารเก่าดั้งเดิม	3
ข. มีตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารเก่าอย่างต่อเนื่อง	2
ค. การปรับการใช้สอยอาคารเพื่อสังคม สาธารณประโยชน์	
ง. การปรับการใช้สอยอาคารเพื่อการพาณิชย์ที่ยังรักษาสภาพอาคารเก่าดั้งเดิม	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.6	➡ ____

ตัวชี้วัด 1.7 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	ระดับคะแนน
ก. การรักษาพื้นที่ธรรมชาติโดยรอบเมืองโดยใช้กฎหมาย (เช่น กำหนดในผังเมืองรวมควบคุมอาคาร)	3
ข. การจัดทำแผนงานในการดูแลรักษาแหล่งธรรมชาติ	2
ค. การจัดกิจกรรมการดูแลรักษาแหล่งน้ำและแหล่งธรรมชาติอื่นๆ	
ง. การสำรวจและขึ้นทะเบียนต้นไม้ใหญ่	1
จ. การศึกษาระบบธรรมชาติ เช่น ระบบน้ำ ในเมือง	
ฉ. การสำรวจและขึ้นทะเบียนพื้นที่นิเวศวิทยา	
ช. การสำรวจและขึ้นทะเบียนแหล่งน้ำ คู คลอง	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.7	➡ ____

ตัวชี้วัด 1.8 การรักษาความแท้ (authenticity) ของเมือง	ระดับคะแนน
ก. การรักษาโครงสร้างดั้งเดิมของเมือง (เช่น โครงข่ายถนน ที่ว่าง)	3
ข. การรักษาลักษณะ รูปแบบ วัสดุ และแนวคิดดั้งเดิมของแหล่งมรดก	2
ค. การศึกษาวิจัยพัฒนาการ การก่อสร้างของเมืองและแหล่งมรดก	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.8	➔

รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 1

(คะแนนของตัวชี้วัดที่ 1.1+1.2+1.3+1.4+1.5+1.6+1.7+1.8)

ดัชนีที่ 2 แผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เนื่องจากเมืองเก่าเป็นเมืองที่มีคุณค่าพิเศษ และเมืองเก่าในกลุ่มที่ 1 และ 2 มีปัญหาภัยคุกคามด้านการพัฒนาเมืองสมัยใหม่ จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า นอกเหนือไปจากแผนการพัฒนาเมืองปกติ แผนดังกล่าว อาจจัดทำโดยส่วนกลางหรือท้องถิ่นก็ได้ แต่ควรมีลักษณะบูรณาการเข้ากับแผนการพัฒนาเมืองได้ด้วยเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้จริง

ดัชนีที่ 2 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 2.1 ถึง 2.3 ที่มีรายละเอียดของหัวข้อในการประเมินในแต่ละตัวชี้วัด และระดับคะแนนดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 2.1 การจัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่า	ระดับคะแนน
ก. มีแผนยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าโดยเฉพาะ	3
ข. มีแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองคัมภีร์ประกอบสมบูรณ์ได้แก่	
- การศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญเมืองเก่า	
- การวิเคราะห์ปัญหาและภัยคุกคามในเมืองเก่า	
- การระบุนาอาคารและสถานที่สำคัญในเขตเมืองเก่า	
- การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่พัฒนา และพื้นที่กันชน	
- แนวทางการพัฒนา เช่น การใช้วัสดุ สี ความสูง ป้ายโฆษณา	
- การควบคุมความหนาแน่น ระยะเวลา ฯลฯ	
- การจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณ	
ค. มีแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ดำเนินการโดยส่วนกลาง	2
ง. มีแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ดำเนินการโดยส่วนท้องถิ่น	
จ. มีแผนอนุรักษ์ในระดับชุมชน	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 2.1	➡

ตัวชี้วัดที่ 2.2 การบูรณาการแผนและข้อมูล	ระดับคะแนน
ก. การนำประวัติของเมืองมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาเมืองด้านอื่นๆ	3
ข. การกำหนดการอนุรักษ์เมืองเป็นวัตถุประสงค์ในแผนพัฒนาเมืองยุทธศาสตร์จังหวัด	
ค. การผนวกฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมกับฐานข้อมูลพัฒนาเมือง	2
ง. การรายงานสรุปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบตามระยะ	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 2.2	➡

ตัวชี้วัดที่ 2.3 การจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติ	ระดับคะแนน
ก. มีแผนป้องกันภัยพิบัติเมืองเก่าโดยเฉพาะ	3
ข. การป้องกันภัยพิบัติเมืองเก่าอยู่ในแผนอื่น เช่น แผนป้องกันน้ำท่วม	2
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 2.3	➡ ____

รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 2 (คะแนนจากตัวชี้วัดที่ 2.1+2.2+2.3)	____

ดัชนีที่ 3 องค์การ บุคลากร และการบริหารจัดการ

การดำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่าควบคู่ไปกับการพัฒนาควรมีระบบการบริหารจัดการที่ดี จะต้องประกอบไปด้วยองค์กร และ/หรือ บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำงานรับผิดชอบเกี่ยวกับเมืองเก่าโดยเฉพาะ รวมทั้งการมีทุนหรืองบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง

ดัชนีที่ 3 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 3.1 ถึง 3.4 ที่มีรายละเอียดของหัวข้อในการประเมินในแต่ละตัวชี้วัด และระดับคะแนนดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 3.1 การจัดตั้งคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/ฯลฯ	ระดับคะแนน
ก. การตั้งคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546	3
ข. การตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานระดับท้องถิ่น	2
ค. การจัดตั้งสำนักงานเพื่อบริหารจัดการเมืองเก่าโดยเฉพาะ	
ง. การตั้งกลุ่มหรือชมรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เมืองเก่า	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.1	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 3.2 คณะผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์	ระดับคะแนน
ก. มีผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในด้านต่างๆ ครบทั้ง 5 สาขา (นักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี นักผังเมือง วิศวกร และสถาปนิก)	3
ข. มีผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในด้านต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 3 สาขา	2
ค. มีผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในด้านต่างๆ 1-2 สาขา	1
ง. ความช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก (กรมศิลปากร)	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.2	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 3.3 ทุนและงบประมาณ	ระดับคะแนน
ก. ทุน งบประมาณ และบุคลากรในท้องถิ่น	3
ข. ทุน เงินบริจาค จากหน่วยงานภายนอก องค์กรเอกชน ฯลฯ	2
ค. งบประมาณพิเศษจากส่วนกลางในการดำเนินการอนุรักษ์	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.3	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 3.4 การติดตามและประเมินผล	ระดับคะแนน
ก. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในทุกระดับเชื่อมโยงกัน	3
ข. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในระดับจังหวัด	2
ค. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในระดับท้องถิ่น	
ง. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในระดับชุมชน	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.4	➡ ____

รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 3 (คะแนนจากตัวชี้วัดที่ 3.1+3.2+3.3+3.4)	____

ดัชนีที่ 4 มาตรการในทางปฏิบัติ

การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่า จำเป็นต้องมี มาตรการในการนำมาปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วยการปกป้องพื้นที่เมืองเก่าด้วยการประกาศ เขตในลักษณะต่างๆ การออกกฎหมาย ระเบียบ ควบคุมการพัฒนา รวมทั้งการกำหนดระบบ แรงจูงใจต่างๆ

ดัชนีที่ 4 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 4.1 ถึง 4.6 ที่มีรายละเอียดของหัวข้อในการ ประเมินในแต่ละตัวชี้วัด และระดับคะแนนดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 4.1 การประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า	ระดับคะแนน
ก. ประกาศเป็นเขตโบราณสถาน ตามพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ทั้งบริเวณเมืองเก่า	3
ข. ประกาศเป็นเขตผังเมืองเฉพาะ (ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518)	
ก. ประกาศเป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ในผังเมืองรวม	2
ง. ประกาศพื้นที่ควบคุมการพัฒนาโดยเป็นกฎกระทรวงหรือกฎหมายท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	
จ. ประกาศโดยอาศัย พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม- แห่งชาติ พ.ศ.2535	
ฉ. ประกาศโดยอาศัยมติ คณะรัฐมนตรี	
ช. ประกาศในลักษณะอื่นๆ หรือไม่มีกฎหมายรองรับ เช่น ข้อบังคับชุมชน	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.1	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 4.2 มาตรการที่ใช้ในการควบคุมด้านกายภาพและกิจกรรม	ระดับคะแนน
ก. มีมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์อาคารและที่ดิน ลักษณะอาคาร รูปแบบอาคาร และป้าย	3
ข. มีมาตรการควบคุมเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร	2
ค. มีมาตรการควบคุมเฉพาะลักษณะอาคาร ได้แก่ ความสูง ระยะร่น อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน	
ง. มีมาตรการควบคุมเฉพาะรูปแบบอาคาร วัสดุ สี	
จ. มีมาตรการควบคุมด้านอื่นๆ เช่น ห้ามรถบรรทุก การส่งเสริมทางจักรยาน	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.2	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 4.3 กลไกที่ใช้ในการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและกิจกรรม	ระดับคะแนน
ก. กำหนดเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน	3
ข. มีคณะกรรมการ/อนุกรรมการกลั่นกรองระดับจังหวัด	2
ค. มีคณะกรรมการ/อนุกรรมการกลั่นกรองระดับท้องถิ่น	
ง. กำหนดเป็นวิธีปฏิบัติเท่านั้น	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.3	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 4.4 การปกป้องคุ้มครองอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเก่าหรือแหล่งศิลปกรรมหรือธรรมชาติอันควรอนุรักษ์	ระดับคะแนน
ก. การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน	3
ข. การขึ้นบัญชีโบราณสถานที่ยังไม่ได้ประกาศขึ้นทะเบียน	2
ค. การขึ้นบัญชีแหล่งศิลปกรรมและแหล่งธรรมชาติ ของหน่วยอนุรักษ์ฯ ที่ถ่วง	
ง. การขึ้นบัญชีอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ สมาคมสถาปนิกสยามฯ	
จ. การได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น สมาคมสถาปนิกสยามฯ	
ฉ. การขึ้นบัญชีโดยหน่วยงานอื่น	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.4	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 4.5 แรงจูงใจ	ระดับคะแนน
ก. การช่วยเหลือโดยตรงด้านการซ่อมแซม บูรณะ ด้านวัสดุ เงินทุนสมทบ ฯลฯ	3
ข. การลดภาษีในรูปแบบต่าง ๆ	2
ค. การใช้มาตรการทางผังเมือง เช่น การโอนสิทธิการพัฒนา	1
ง. การจัดตั้งกองทุน มูลนิธิเมืองเก่าเพื่อฟื้นฟู ซ่อมแซม	
จ. การกำหนดทางเลือกในกฎหมาย เช่น หากรักษารูปแบบดั้งเดิม จะพัฒนาได้มากขึ้น	
ฉ. การส่งเสริมด้านการศึกษา การประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนัก	
ช. การกำหนดแรงจูงใจในลักษณะอื่น	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.5	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 4.6 การนำจารีตท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้	ระดับคะแนน
ก. มีการนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายท้องถิ่น	3
ข. มีการนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในท้องถิ่นหรือในชุมชน	2
ค. มีการศึกษารวบรวมจารีตท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือพัฒนาเมืองการรักษาธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างทางศาสนา ความเชื่อ	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.6	➡

รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 4 (คะแนนจากตัวชี้วัดที่ 4.1+4.2+4.3+4.4+4.5+4.6)	

ดัชนีที่ 5 การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหนึ่งของการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ในที่นี้หมายถึงการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล เอกชน องค์กร ชุมชน และประชาชน ซึ่งเป็นการร่วมมือกันในด้านต่างๆ ของการดำเนินการอนุรักษ์ ตั้งแต่การร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมกำหนดทิศทางในอนาคต

ดัชนีที่ 5 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 5.1 ถึง 5.5 ที่มีรายละเอียดของหัวข้อในการประเมินในแต่ละตัวชี้วัด และระดับคะแนนดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 5.1 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ	ระดับคะแนน
ก. มีการกำหนดการอนุรักษ์เมืองเก่าในวิสัยทัศน์ของจังหวัด	3
ข. มีโครงการเมืองเก่าเป็นส่วนหนึ่งของแผนระดับจังหวัด	
ค. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการในคณะกรรมการ/คณะทำงานเมืองเก่า	2
ง. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนงานที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์เมืองเก่า	
จ. มีศาสนสถานเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์	
ฉ. มีการสรุปนโยบายและสถานการณ์เมืองเก่าให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับทราบ	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.1	➡

ตัวชี้วัดที่ 5.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน	ระดับคะแนน
ก. มีการกำหนดการอนุรักษ์เมืองเก่าในวิสัยทัศน์ของจังหวัด	3
ข. มีการกำหนดให้โครงการเมืองเก่าเป็นส่วนหนึ่งของแผนระดับจังหวัด	
ค. มีเครือข่ายระหว่างรัฐกับประชาชน/ชุมชน (คณะกรรมการ ฯลฯ)	2
ง. มีเครือข่ายระหว่างหน่วยงานรัฐ (เช่น การจัดตั้งสำนักงานด้านเมืองเก่า)	
จ. มีเครือข่ายระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น	
ฉ. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการในคณะกรรมการ/คณะทำงาน-เมืองเก่า	
ช. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนงานที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์เมืองเก่า	
ซ. มีศาสนสถานเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/คณะทำงานที่ท้องถิ่นตั้ง	1
ฅ. มีการสรุปนโยบายและสถานการณ์เมืองเก่าให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับทราบ	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.2	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 5.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	ระดับคะแนน
ก. มีการจัดกิจกรรมแบบสื่อสารสองทางอย่างต่อเนื่อง (การประชุม เวทีเสวนา สภาคาเฟ่ ฯลฯ)	3
ข. มีการจัดประชุมเรื่องเมืองเก่าเป็นประจำ เช่น ทุก 1-2 เดือน	
ค. มีการจัดกิจกรรมแบบสื่อสารทางเดียว (เสียงตามสาย จดหมายข่าว ฯลฯ)	2
ง. มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเมืองเก่าในลักษณะอื่น	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.3	➡ ____

ตัวชี้วัดที่ 5.4 กลไกในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน
ก. มีผู้แทนจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า	3
ข. มีกระบวนการตัดสินใจผ่านเครือข่ายชุมชน	
ค. มีผู้แทนภาคธุรกิจ การค้าในกลุ่มหรือคณะกรรมการอนุรักษ์	2
ง. มีผู้แทนภาคบริการ การศึกษา ศาสนา สาธารณสุขในกลุ่มอนุรักษ์	
จ. มีผู้แทนสถาบันศาสนาเข้าร่วมในการวางแผนและนโยบายเชิงอนุรักษ์	
ฉ. มีการระดมทุนด้านการอนุรักษ์ในท้องถิ่น	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.4	➔ ____

ตัวชี้วัดที่ 5.5 มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน	ระดับคะแนน
ก. มีการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ที่มาจากการหารือและร่วมใช้ทรัพยากรจากทุกฝ่าย	3
ข. มีการจัดทำแผนที่มรดกวัฒนธรรมชุมชน (atlas) โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน	2
ค. มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมอื่นๆ	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.5	➔ ____

รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 5 (คะแนนจากตัวชี้วัดที่ 5.1+5.2+5.3+5.4+5.5)	____

คะแนนรวมทั้งหมด (คะแนนรวมจากดัชนีที่ 1+2+3+4+5)	____

ทั้งนี้คะแนนรวมจากทุกดัชนี จะบ่งบอกถึงระดับการดำเนินการเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน และคะแนนรวมในแต่ละดัชนีจะแสดงให้เห็นถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนที่จะต้องทำการปรับปรุง รูปแบบและวิธีการดำเนินการในเรื่องต่างๆ

อย่างไรก็ตามจากรายละเอียดของมาตรฐานฯ สามารถสรุปคะแนนในแต่ละดัชนีได้ดังนี้

ดัชนีที่ 1 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 1.1 ถึง 1.8 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้นดัชนีที่ 1 จึงมีคะแนนเต็ม 24 คะแนน ($8 \times 3 = 24$)

ดัชนีที่ 2 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 2.1 ถึง 2.3 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้นดัชนีที่ 2 จึงมีคะแนนเต็ม 9 คะแนน ($3 \times 3 = 9$)

ดัชนีที่ 3 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 3.1 ถึง 3.4 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้นดัชนีที่ 3 จึงมีคะแนนเต็ม 12 คะแนน ($4 \times 3 = 12$)

ดัชนีที่ 4 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 4.1 ถึง 4.6 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้นดัชนีที่ 4 จึงมีคะแนนเต็ม 18 คะแนน ($6 \times 3 = 18$)

ดัชนีที่ 5 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 5.1 ถึง 5.5 ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ดังนั้นดัชนีที่ 5 จึงมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน ($5 \times 3 = 15$)

ดังนั้นคะแนนรวมทุกดัชนีจึงเป็น 78 คะแนน ($24 + 9 + 12 + 18 + 15 = 78$) ซึ่งทำให้สามารถกำหนดระดับคะแนนเป้าหมาย (Benchmark) เป็น 4 ระดับคะแนนเป้าหมาย ดังนี้

ระดับคะแนน 76 ถึง 78 เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับดีมาก

ระดับคะแนน 51 ถึง 75 เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับดี

ระดับคะแนน 26 ถึง 50 เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 0 ถึง 25 เป็นเมืองเก่าที่มีมาตรฐานในระดับที่ต้องปรับปรุง

3. ตัวอย่างการคิดคะแนนตามมาตรฐานฯ

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับเมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ พบว่าในแต่ละเมืองมีข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ตามมาตรฐานฯ ดังปรากฏในตารางด้านล่าง ดังนี้

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับ คะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ดัชนีที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่า					
ตัวชี้วัด 1.1 การศึกษาและการวิเคราะห์คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม					
ก. มีการศึกษาและวิเคราะห์โดยกรมศิลปากร	●	●	●	●!	3
ข. มีการศึกษาโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) หรือที่ปรึกษาที่ สผ. ว่าจ้าง	●	--	●	--	
ค. มีการศึกษาโดยหน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น	●	●	●	●	2
ง. มีการศึกษาจากสถาบันการศึกษาท้องถิ่น	●	●	●	●	
จ. มีการศึกษาโดยองค์กรเอกชน	--	●	--	●*	1
ฉ. มีการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น อบจ. เทศบาล)	●	--	--	●*	
ช. มีการศึกษาโดยองค์กรอื่นๆ	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.1	3	3	3	2	

หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่

- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
- ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
- หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัด 1.2 การสร้างความตระหนักรู้ด้านคุณค่าความสำคัญแก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง					
ก. ประชาชนและทุกภาคส่วนมีความตระหนักและมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์เมืองเก่า	--	--	--	--	3
ข. การถวญความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่พระภิกษุ	--	--	●	--	2
ค. การบรรจุความรู้ด้านการอนุรักษ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	--	--	--	--	
ง. การให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องในวงกว้าง	--	--	--	--	
จ. การจัดกิจกรรม เสวนา พบปะประชาชน เด็กนักเรียน	●	--	--	--	
ฉ. การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์โดยมีการถาม-ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	--	--	--	●!	
ช. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญ	●	--	--	--	1
ซ. การแสดงเปรียบเทียบภาพเก่ากับปัจจุบันแก่สาธารณะ	●	●	●	--	
ฌ. การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือหอศิลปะและวัฒนธรรม	--	●	●	--	
ญ. การเผยแพร่คุณค่าและความสำคัญในเวปไซด์	●	●	●	●	
ฎ. การแสดงแผนที่โบราณแก่สาธารณะ	●	●	●	●	
ฏ. การจัดพิมพ์เอกสารด้านมรดกวัฒนธรรมเผยแพร่แก่สาธารณะ	--	●	●	--	
ฐ. การใช้สื่อแผนที่ โปสเตอร์เกี่ยวกับเมืองเก่า	--	--	--	●	1
ฑ. การใช้การประชาสัมพันธ์หรือสื่อในลักษณะอื่น	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.2	2	2	2	1	

หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่

- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
- ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
- หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า
ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า กรณีศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัด 1.3 การสำรวจและบันทึกแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม					
ก. มีการสำรวจและขึ้นทะเบียนโบราณสถาน	●!	●!	●!	●!	3
ข. มีการสำรวจและวิเคราะห์คุณค่าเมืองเก่าในระดับเมืองทั้งเนื้อเมืองและบรรยากาศของเมืองเก่า	●	--	●	--	
ค. มีการดำเนินการสำรวจจากหน่วยงานที่มีมาตรฐาน (เช่น กรมศิลปากร) อย่างต่อเนื่อง	--	--	--	--	
ง. มีการจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่า (Atlas)	●	--	●	--	
จ. มีการสำรวจและขึ้นบัญชีแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจากหน่วยงานอื่นๆ ท้องถิ่น	●	●	●	●	2
ฉ. มีการสำรวจโดยหน่วยงานระดับท้องถิ่น (เทศบาล อบต. เป็นต้น)	●	--	●	--	
ช. มีการสำรวจและขึ้นบัญชีของหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น วัฒนธรรมจังหวัด	--	--	●	--	
ซ. มีการสำรวจโดยหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ภาครัฐ	--	--	--	●	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.3	3	2	3	2	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัด 1.4 ช่างฝีมือในการบูรณะซ่อมแซม					
ก. การกำหนดมาตรฐานงานช่างฝีมือที่เกี่ยวข้องชาลการบูรณะโดยใช้เทคนิคดั้งเดิม (เช่น ไม้รับรอง ฯลฯ)	--	--	--	--	3
ข. การกำหนดงานช่างฝีมือสาขาต่างๆ เป็นหลักสูตรในสถาบันการศึกษา เช่น กศน.	--	--	--	--	
ค. การจัดฝึกอบรมช่างฝีมือจากหน่วยงานที่ได้มาตรฐานของรัฐ	--	--	--	--	
ง. การยังคงมีช่างฝีมือในท้องถิ่น	--	--	●	●	2
จ. การรวมกลุ่มช่างฝีมือ	--	--	●	--	
ฉ. การรื้อฟื้นอาคารอนุรักษ์ให้เป็นตัวอย่างแก่ช่างฝีมือ	●	--	●	--	
ช. การจัดทำทะเบียนช่างฝีมือ	--	--	--	--	1
ซ. การสรรหาช่างฝีมือจากพื้นที่อื่น	●	--	--	--	
ณ. การคัดเลือก ให้รางวัลช่างฝีมือดีเด่น	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.4	2	0	2	2	
ตัวชี้วัด 1.5 การจัดหาและใช้วัสดุดั้งเดิม					
ก. มีนโยบายจัดหาไม้สำหรับปลูกสร้าง ซ่อมแซม (เช่น การปลูกป่า)	●	●	●	●	3
ข. มีการผลิต หรือมีแหล่งวัสดุก่อสร้าง (เช่น ไม้และกระเบื้อง-มุงหลังคา) ในตลาด ในท้องถิ่น	●	●	●	●	2
ค. การกำหนดแรงจูงใจในการใช้วัสดุดั้งเดิม	--	--	--	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.5	3	3	3	3	

หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่

- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
- ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
- หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า
ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า กรณีศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัด 1.6 การใช้ประโยชน์อาคารเก่า					
ก. การใช้ประโยชน์อาคารเก่ามีความสอดคล้องกับย่าน ชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ที่ยังรักษาสภาพอาคารเก่าดั้งเดิม	●	--	●	--	3
ข. มีตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารเก่าอย่างต่อเนื่อง	●	●	●	●	2
ค. การปรับการใช้สอยอาคารเพื่อสังคม สาธารณประโยชน์	●	●	●	●	
ง. การปรับการใช้สอยอาคารเพื่อการพาณิชย์ที่ยังรักษาสภาพอาคารเก่าดั้งเดิม	●	●	●	●	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.6	3	2	3	2	
ตัวชี้วัด 1.7 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ					
ก. การรักษาพื้นที่ธรรมชาติโดยรอบเมืองโดยใช้กฎหมาย (เช่น กำหนดในผังเมืองรวม การควบคุมอาคาร)	--	--	--	--	3
ข. การจัดทำแผนงานในการดูแลรักษาแหล่งธรรมชาติ	--	--	--	--	2
ค. การจัดกิจกรรมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำและแหล่งธรรมชาติอื่นๆ	--	--	●	●	
ง. การสำรวจและขึ้นทะเบียนต้นไม้ใหญ่	--	--	--	--	1
จ. การศึกษาระบบธรรมชาติ เช่น ระบบน้ำ ในเมือง	●*	--	--	--	
ฉ. การสำรวจและขึ้นทะเบียนพื้นที่นิเวศวิทยา	--	--	--	--	
ช. การสำรวจและขึ้นทะเบียนแหล่งน้ำ คู คลอง	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.7	0	0	2	2	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า การศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัด 1.8 การรักษาความแท้ (authenticity) ของเมือง					
ก. การรักษาโครงสร้างดั้งเดิมของเมือง (เช่น โครงข่ายถนน ที่ว่าง)	--	--	--	--	3
ข. การรักษาลักษณะ รูปแบบ วัสดุ และแนวคิดดั้งเดิมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม	●!	--	●!	--	2
ค. การศึกษาวิจัยพัฒนาการ การก่อสร้างของเมืองและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม	●	--	●	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.8	1	0	1	0	
รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 1	17	12	19	14	
ดัชนีที่ 2 แผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า					
ตัวชี้วัดที่ 2.1 การจัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่า					
ก. มีแผนยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าโดยเฉพาะ	●	--	--	--	3
ข. มีแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่ครอบคลุมบูรณาได้แก่	●	--	●	--	
- การศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญเมืองเก่า					
- การวิเคราะห์ปัญหาและภัยคุกคามในเมืองเก่า					
- การระบุอาคารและสถานที่สำคัญในเขตเมืองเก่า					
- การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่พัฒนา และพื้นที่กันชน					
- แนวทางการพัฒนา เช่น การใช้วัสดุ สี ความสูง ป้ายโฆษณา					
- การควบคุมความหนาแน่น ระยะร่น ฯลฯ					
- การจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณ					

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า
ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า กรณีสืบศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 2.1 การจัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่า (ต่อ)					
ก. มีแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ดำเนินการโดยส่วนกลาง	●	--	●	--	2
ง. มีแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ดำเนินการโดยส่วนท้องถิ่น	--	--	--	--	
จ. มีแผนอนุรักษ์ในระดับชุมชน	●	●*	--	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 2.1	3	0	3	0	
ตัวชี้วัดที่ 2.2 การบูรณาการแผนและข้อมูล					
ก. การนำประวัติของเมืองมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาเมืองด้านอื่นๆ	--	--	--	--	3
ข. การกำหนดการอนุรักษ์เมืองเป็นวัตถุประสงค์ในแผนพัฒนาเมือง ยุทธศาสตร์จังหวัด	--	--	--	--	
ค. การผนวกฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมกับฐานข้อมูลพัฒนาเมือง	--	--	●	--	2
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 2.2	0	0	1	0	
ตัวชี้วัดที่ 2.3 การจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติ	--	--	--	--	
ก. มีแผนป้องกันภัยพิบัติเมืองเก่าโดยเฉพาะ	--	--	--	--	3
ข. การป้องกันภัยพิบัติเมืองเก่าอยู่ในแผนอื่น เช่น แผนป้องกันน้ำท่วม	--	--	--	--	2
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 2.3	1	0	1	0	
รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 2	17	12	19	14	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ดัชนีที่ 3 องค์การ บุคลากร และการบริหารจัดการ					
ตัวชี้วัดที่ 3.1 การจัดตั้งคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/ฯลฯ					
ก. การตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่าตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ.2546	●	●	●	--	3
ข. การตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานระดับท้องถิ่น	●	--	●	--	2
ค. การจัดตั้งสำนักงานเพื่อบริหารจัดการเมืองเก่าโดยเฉพาะ	--	--	●	--	
ง. การตั้งกลุ่มหรือชมรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์	●	●	●	●	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.1	3	3	3	1	
ตัวชี้วัดที่ 3.2 คณะผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์					
ก. มีผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในด้านต่างๆ ครบทั้ง 5 สาขา (นักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี นักผังเมือง วิศวกร และสถาปนิก)	--	--	--	--	3
ข. มีผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในด้านต่างๆ ไม่น้อยกว่า 3 สาขา	--	--	--	--	2
ค. มีผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในด้านต่างๆ 1-2 สาขา	--	●			1
ง. ขอความช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก (กรมศิลปากร)	●	●	●	●	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.2	3	3	3	3	

หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่

- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
- ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
- หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 3.3 ทนและงบประมาณ					
ก. ทน งบประมาณ และบุคลากรในท้องถิ่นดำเนินงาน	●	●	●	●	3
ข. ทน เงินบริจาคจากหน่วยงานภายนอก องค์กรเอกชน ฯลฯ	--	--	--	●	2
ค. งบประมาณพิเศษจากส่วนกลางในการดำเนินการอนุรักษ์	--	--	--	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.3	3	3	3	3	
ตัวชี้วัดที่ 3.4 การติดตามและประเมินผล					
ก. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในทุกระดับเชื่อมโยงกัน	--	--	--	--	3
ข. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในระดับจังหวัด	--	--	--	--	
ค. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในระดับท้องถิ่น	--	--	--	--	2
ง. มีการติดตามและประเมินผลด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าในระดับชุมชน	--	--	--	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 3.4	0	0	0	0	
รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 3	7	7	7	5	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ดัชนีที่ 4 มาตรการในทางปฏิบัติ					
ตัวชี้วัดที่ 4.1 การประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า					
ก. ประกาศเป็นเขตโบราณสถาน ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ทั้งบริเวณเมืองเก่า	--	--	--	--	3
ข. ประกาศเป็นเขตผังเมืองเฉพาะ (ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518)	--	--	--	--	
ค. ประกาศเป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ในผังเมืองรวม	●*	--	--	--	2
ง. ประกาศพื้นที่ควบคุมการพัฒนาโดยเป็นกฎกระทรวงหรือกฎหมายท้องถิ่น ตาม พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522	--	--	--	--	
จ. ประกาศโดยอาศัยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	--	--	--	--	
ฉ. ประกาศโดยอาศัยมติคณะรัฐมนตรี	--	--	●	--	
ช. ประกาศในลักษณะอื่นๆ โดยไม่มีกฎหมายรองรับ เช่น ข้อบังคับชุมชน	--	●	--	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.1	0	1	2	0	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า กรณีศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 4.2 มาตรการที่ใช้ในการควบคุมด้านกายภาพและกิจกรรม					
ก. มีมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์อาคารและที่ดิน ลักษณะอาคาร รูปแบบอาคาร และป้าย	--	--	--	--	3
ข. มีมาตรการควบคุมเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร	--	--	--	--	2
ค. มีมาตรการควบคุมเฉพาะลักษณะอาคาร ได้แก่ ความสูง ระยะร่น อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน	--	--	--	--	
ง. มีมาตรการควบคุมเฉพาะรูปแบบอาคาร วัสดุ สี	--	--	--	--	
จ. มีมาตรการควบคุมด้านอื่นๆ เช่น ห้ามรถบรรทุก การส่งเสริมทางจักรยาน	--	--	●	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.2	0	0	1	0	
ตัวชี้วัดที่ 4.3 กลไกที่ใช้ในการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและกิจกรรม					
ก. กำหนดเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน	--	--	--	--	3
ข. คณะกรรมการ/อนุกรรมการกลั่นกรองระดับจังหวัด	--	--	●	--	2
ค. คณะกรรมการ/อนุกรรมการกลั่นกรองระดับท้องถิ่น	●	--	●	--	
ง. กำหนดเป็นวิธีปฏิบัติเท่านั้น เช่น ประกาศจังหวัด	--	--	--	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.3	2	0	2	0	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ทัศนศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 4.4 การปกป้องคุ้มครองอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเก่า หรือ แหล่งศิลปกรรมหรือธรรมชาติอันควรอนุรักษ์					
ก. การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน	●!	●!	●!	●!	3
ข. การขึ้นบัญชีโบราณสถานที่ยังไม่ได้ประกาศขึ้นทะเบียน	●!	●!	●!	●!	2
ค. การขึ้นบัญชีแหล่งศิลปกรรมและแหล่งธรรมชาติ ของหน่วยอนุรักษ์ฯ ท้องถิ่น	●	●	●	●	1
ง. การขึ้นบัญชีอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ สมาคมสถาปนิกสยามฯ	--	--	--	--	
จ. การได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น สมาคมสถาปนิกสยามฯ	●	●	●	●	
ฉ. การขึ้นบัญชีโดยหน่วยงานอื่น	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.4	1	1	1	1	
ตัวชี้วัดที่ 4.5 แรงจูงใจ					
ก. การช่วยเหลือโดยตรงด้านการซ่อมแซม บูรณะ ด้านวัสดุ เงิน ทุนสมทบ ฯลฯ	--	--	--	--	3
ข. การลดภาษีในรูปแบบต่าง ๆ	--	--	--	--	2
ค. การใช้มาตรการทางผังเมือง เช่น การโอนสิทธิการพัฒนา	--	--	--	--	
ง. การจัดตั้งกองทุน มูลนิธิเมืองเก่าเพื่อฟื้นฟู ซ่อมแซม	--	--	--	--	
จ. การกำหนดทางเลือกในกฎหมาย เช่น หากกริยารูปแบบดั้งเดิม จะพัฒนาได้มากขึ้น	--	--	--	--	1
ฉ. การส่งเสริมด้านการศึกษา การประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนัก	●!	●!	●!	●!	
ช. การกำหนดแรงจูงใจในลักษณะอื่น	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.5	0	0	0	0	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
 ●* หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
 ●! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
 ● หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า
 ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 4.6 การนำจารีตท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้					
ก. มีการนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายท้องถิ่น	--	--	--	--	3
ข. มีการนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในท้องถิ่นหรือในชุมชน	--	●	--	--	2
ค. มีการศึกษารวบรวมจารีตท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือพัฒนาเมือง การรักษามรดก และสิ่งก่อสร้างทางศาสนา	●	●	●	●	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 4.6	1	2	1	1	
รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 4	4	4	7	2	
ดัชนีที่ 5 การมีส่วนร่วม					
ตัวชี้วัดที่ 5.1 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ					
ก. มีการกำหนดการอนุรักษ์เมืองเก่าในวิสัยทัศน์ของจังหวัด	--	--	--	--	3
ข. มีโครงการเมืองเก่าเป็นส่วนหนึ่งของแผนระดับจังหวัด	--	--	--	--	
ค. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการในคณะกรรมการ/คณะทำงานเมืองเก่า	●!	●!	●!	●!	2
ง. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนงานที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์เมืองเก่า	--	--	--	--	
จ. มีศาสนสถานเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์	●	--	--	--	
ฉ. มีการสรุปนโยบายและสถานการณ์เมืองเก่าให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับทราบ	--	--	●	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.1	2	0	1	0	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 5.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน					
ก. มีการกำหนดการอนุรักษ์เมืองเก่าในวิสัยทัศน์ของจังหวัด	--	--	--	--	3
ข. มีการกำหนดให้โครงการเมืองเก่าเป็นส่วนหนึ่งของแผนระดับจังหวัด	--	--	--	--	
ค. มีเครือข่ายระหว่างรัฐกับประชาชน/ชุมชน (คณะกรรมการ ฯลฯ)	--	--	●	--	
ง. มีเครือข่ายระหว่างหน่วยงานรัฐ (เช่น การจัดตั้งสำนักงานด้านเมืองเก่า)	--	--	●	--	2
จ. มีเครือข่ายระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น	●	--	●	--	
ฉ. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการในคณะกรรมการ/คณะทำงานเมืองเก่า	●	●	●	--	
ช. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนงานที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์เมืองเก่า	--	--	--	--	
ซ. มีศาสนสถานเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/คณะทำงานที่ท้องถิ่นจัดตั้ง	●	--	●	--	1
ฌ. มีการสรุปนโยบายและสถานการณ์เมืองเก่าให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับทราบ	--	--	●	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.2	2	2	3	0	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 5.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร					
ก. มีการจัดกิจกรรมแบบสื่อสารสองทาง อย่างต่อเนื่อง (การประชุมเวทีเสวนา สภาคาแฟ ฯลฯ)	●	--	●	--	3
ข. มีการจัดประชุมเรื่องเมืองเก่าเป็นประจำ เช่น ทุก 1-2 เดือน	--	--	●	--	
ค. มีการจัดกิจกรรมแบบสื่อสารทางเดียว (เสียงตามสาย จดหมายข่าว ฯลฯ)	--	--	--	--	2
ง. มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเมืองเก่าในลักษณะอื่น	●	●	●	●	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.3	3	1	3	1	
ตัวชี้วัดที่ 5.4 กลไกในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม					
ก. มีผู้แทนจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า	--	--	--	--	3
ข. มีกระบวนการตัดสินใจผ่านเครือข่ายชุมชน	●	--	●	--	
ค. มีผู้แทนภาคธุรกิจ การค้าในกลุ่มหรือคณะกรรมการอนุรักษ์	--	--	--	●	2
ง. มีผู้แทนภาคบริการ การศึกษา ศาสนา สาธารณสุขในกลุ่มอนุรักษ์	●	●	●	●	
จ. มีผู้แทนสถาบันศาสนาเข้าร่วมในการวางแผนและนโยบายเชิงอนุรักษ์	●	--	--	--	
ฉ. มีการระดมทุนด้านการอนุรักษ์ในท้องถิ่น	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.4	3	2	3	2	

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่มีสมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า การศึกษาพื้นที่นาร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ดัชนี ตัวชี้วัด	เมืองเก่า				ระดับคะแนน
	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	
ตัวชี้วัดที่ 5.5 มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน					
ก. มีการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ที่มาจากการหารือและร่วมใช้ทรัพยากรจากทุกฝ่าย	--	--	--	--	3
ข. มีการจัดทำแผนที่มรดกวัฒนธรรมชุมชน (atlas) โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน	●	--	●	--	2
ค. มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมอื่นๆ	--	--	--	--	1
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 5.5	2	0	2	0	
รวมคะแนนสำหรับดัชนีที่ 5	12	5	12	3	
คะแนนรวมทั้งหมด	43	28	49	24	

หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่

- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
- ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
- หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

เมื่อนำข้อมูลของเมืองเก่าในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างทั้ง 4 เมือง มาวิเคราะห์ตามมาตรฐานฯ จะสามารถให้คะแนนในแต่ละตัวชี้วัดได้ ดังตัวอย่างตารางแสดงการคิดคะแนนต่อไปนี้

ตารางแสดง ข้อมูลในการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า ภูมิศึกษาพื้นที่น้ำร่อง เมืองเก่าลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ (ต่อ)

ตัวชี้วัด 1.1 การศึกษาและอธิบายคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม	ลำปาง	ลำพูน	น่าน	แพร่	ระดับคะแนน
ก. การศึกษาและวิเคราะห์โดยกรมศิลปากร	●	●	●	●!	3
ข. การศึกษาโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) หรือที่ปรึกษาที่ สผ. ว่าจ้าง	●	--	●	--	
ค. การศึกษาโดยหน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น	●	●	●	●	2
ง. การศึกษาจากสถาบันการศึกษาท้องถิ่น	●	●	●	●	
จ. การศึกษาโดยองค์กรเอกชน	--	●	--	●*	1
ฉ. การศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น อบจ. เทศบาล)	●	--	--	●*	
ช. การศึกษาโดยองค์กรอื่นๆ	--	--	--	--	
คะแนนที่ได้สำหรับตัวชี้วัดที่ 1.1	3	3	3	2	

ข้อมูลการสำรวจในภาคสนาม ระดับคะแนนตามเกณฑ์มาตรฐาน

- หมายเหตุ -- หมายถึงไม่มีการดำเนินการ หรือไม่พบการดำเนินการในพื้นที่
- * หมายถึงกำลังมีการดำเนินงานในช่วงการเก็บข้อมูลในโครงการ
  - ! หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์
  - หมายถึงมีการดำเนินการแล้ว

จะเห็นได้ว่าในหัวข้อที่มีระดับคะแนนเดียวกัน (อาทิ หัวข้อการศึกษาและวิเคราะห์โดยกรมศิลปากร และหัวข้อการศึกษาโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) หรือที่ปรึกษาที่ สผ. ว่าจ้าง ซึ่งอยู่ในระดับคะแนน 3 เหมือนกัน) หากมีข้อมูลทั้ง 2 หัวข้อจะคิดคะแนนได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ตามหลักการที่ว่า ในแต่ละตัวชี้วัดไม่ควรให้คะแนนซ้ำ เช่น ในตัวชี้วัดที่ 1.1 การศึกษาและอธิบายคุณค่ามรดกวัฒนธรรม หากมีการศึกษาโดยกรมศิลปากรและงานการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 แห่งในพื้นที่เดียวกัน จะได้คะแนนเพียง 3 คะแนน ไม่ใช่ $2 \times 3 = 6$ คะแนน เนื่องจากผลที่ได้จากการศึกษาคูณค่านี้มีมาตรฐานมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงจากภาครัฐเหมือนกัน

นอกจากนี้จะไม่คิดคะแนนให้สำหรับส่วนที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ (●* และ ●!) ดังนั้นในส่วนของจังหวัดแพร่จึงได้คะแนนเพียง 2 คะแนนเท่านั้น แต่หากมีการดำเนินการแล้วเสร็จจะคะแนนในส่วนของตัวชี้วัดที่ 1.1 ของจังหวัดแพร่ก็จะเพิ่มขึ้นเป็น 3 คะแนน

ทั้งนี้ระดับคะแนนที่ได้คิดเฉพาะตัวชี้วัดที่มีการดำเนินการแล้วเสร็จเท่านั้น ในอนาคตหากมีตัวชี้วัดที่มีการดำเนินการเสร็จสมบูรณ์เพิ่มเติมก็จะทำให้มีระดับคะแนนสูงขึ้นจากการสำรวจข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนาม พบว่าหากมีการดำเนินในหัวข้อที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ (n^*) และที่ดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ ($n!$) คะแนนรวมทั้งหมดของเมืองเก่า ลำปาง ลำพูน น่าน และแพร่ จะเพิ่มขึ้นเป็น 50 35 54 และ 29 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเมื่อระดับคะแนนในปัจจุบัน หากกำหนดระดับคะแนนเป้าหมาย (Benchmark) เป็น 4 ระดับ ดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว จะพบว่าเมืองเก่าทั้ง 4 แห่ง มีมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลางยกเว้นจังหวัดแพร่ที่อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง และหากมีการดำเนินการในหัวข้อที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ และที่ดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ ให้เรียบร้อยแล้ว เมืองเก่าน่าน และแพร่ จะมีมาตรฐานสูงขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับดี และจากระดับที่ต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอนาคตเมื่อมีการดำเนินการในหัวข้อต่างๆ ในแต่ละตัวชี้วัดเพิ่มเติมมากขึ้น ก็จะมีระดับคะแนนและมีมาตรฐานอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

4. มาตรฐานกลางสำหรับการวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่า

แม้ว่าจะได้มีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสำหรับเมืองเก่า ดังที่ได้นำเสนอไปแล้ว แต่ในการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับเมืองเก่าอื่นๆ นั้นอาจมีการดัดแปลงดัชนีบางส่วนให้สอดคล้องกับบริบทในด้านองค์ประกอบประวัติศาสตร์ ลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในเมืองเก่าแห่งนั้นๆ แต่การปรับปรุงมาตรฐานดังกล่าว อย่างน้อยจะต้องปรากฏในส่วนของมาตรฐานกลาง ซึ่งคัดเฉพาะส่วนที่สามารถนำมาใช้ได้ทั่วไป ซึ่งเมืองเก่าทุกเมืองควรมี โดยสามารถแบ่งมาตรฐานออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) มาตรฐานด้านคุณภาพของความเป็นเมืองเก่า หมายถึงมาตรฐานที่ใช้วัดว่าเมืองเก่านั้นมีองค์ประกอบและลักษณะทางกายภาพ ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและที่เป็นธรรมชาติ ยังมีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด

2) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเมืองเก่า หมายถึง การมีระบบและกลไกในการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ในการจัดทำมาตรฐานกลางนี้ ในการศึกษาจะนำเสนอเพียงหัวข้อของมาตรฐานแต่ละหัวข้อ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้มาตรฐานสามารถนำไปใช้วัดได้ว่าเมืองเก่าแห่งนั้นมี หรือ ไม่มี เท่านั้น ไม่ได้จัดให้มีการวัดผลเป็นค่าคะแนน เนื่องจากไม่สามารถกำหนดรายละเอียดให้เหมือนกันได้ทุกเมือง โดยมาตรฐานทั้ง 2 ด้าน มีองค์ประกอบ ดังนี้

4.1 มาตรฐานด้านคุณภาพของความเป็นเมืองเก่า

มาตรฐานที่ 1 การเป็นเมืองที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

หมายถึงคุณภาพของเมืองเก่าในด้านการมีคุณค่า (value) ที่แท้จริงของเมืองที่มาจากประวัติศาสตร์ความเป็นมา การศึกษาทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ of เมือง เป็นเหตุให้ต้องมีการดำรงรักษาไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ

มาตรฐานที่ 2 การรักษาความเป็นของแท้และดั้งเดิม

หมายถึงการที่ส่วนต่างๆ ของเมืองเก่า ยังคงมีการรักษาไว้ให้เห็นได้ชัดเจน รวมทั้งการคงสภาพที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นของแท้ โดยมีประเด็นของความเป็นของแท้และดั้งเดิม ดังนี้

ก) สภาพโดยรอบ (setting) โดยยังคงรักษาสภาพแวดล้อมโดยรอบของเมืองเก่าไว้ได้

ข) วัสดุ (materials) โดยมีการใช้วัสดุเดิมในการบูรณะ ซ่อมแซม

ค) รูปแบบ (design) โดยรักษารูปแบบดั้งเดิมที่ได้มีการพิสูจน์และมีหลักฐานประกอบ

ง) ฝีมือช่าง (workmanship) โดยยังคงมีการใช้วิธีการดั้งเดิมในการบูรณะซ่อมแซม

มาตรฐานที่ 3 การรักษาสีงแวดล้อมธรรมชาติ

หมายถึงการดำรงรักษาสภาพทางธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำ เนินดิน พื้นที่สีเขียว พื้นที่โล่ง ฯลฯ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของเมืองเก่าให้มีสภาพสมบูรณ์ ทั้งนี้รวมถึงลักษณะทางธรรมชาติที่มนุษย์ได้มีการปรับปรุงให้สามารถปรับตัวในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันได้ระหว่างคนกับธรรมชาติ และเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแห่ง หรือที่เรียกว่าเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรม (cultural landscape)

มาตรฐานที่ 4 เทคนิควิธีการอนุรักษ์

หมายถึงในการอนุรักษ์อาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าในเมืองเก่า ต้องมีการใช้เทคนิควิธีการที่เป็นไปตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ อาจดำเนินการได้ตามที่กฎบัตรเวนซีกำหนดไว้ดังนี้

ก) ใช้เทคนิคดั้งเดิม ตามที่ได้มีการศึกษาตามหลักวิชาการ

ข) หากไม่สามารถดำเนินการตามเทคนิคดั้งเดิมได้ อาจใช้เทคนิคอื่นก็ได้ แต่ต้องพิสูจน์แล้วว่าไม่สามารถใช้เทคนิคดั้งเดิมได้จริง และต้องบันทึกเป็นหลักฐานประกอบให้ตรงตามหลักวิชาการ

มาตรฐานที่ 5 มีการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่า

อาคารและสิ่งก่อสร้างที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมจะต้องมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจหรือสังคม โดยการใช้ประโยชน์ดังกล่าว อาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

ก) การใช้ประโยชน์ที่มีความต่อเนื่องมาแต่เดิม ซึ่งไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง เช่น อาคารทางศาสนา

ข) การปรับการใช้ประโยชน์ใหม่ ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการร่วมสมัย ซึ่งการใช้ประโยชน์ดั้งเดิมอาจไม่สามารถทำได้ เช่น การปรับการใช้ประโยชน์จากวังหรือบ้านข้าหลวง ให้เป็นร้านอาหาร (ทั้งนี้ ควรพิจารณาการรักษาความแท้และดั้งเดิมตามมาตรฐานที่ 2 ประกอบด้วย)

มาตรฐานที่ 6 การคงไว้ซึ่งองค์ประกอบดั้งเดิมของเมือง

ในเขตเมืองเก่าจะต้องมีองค์ประกอบของเมือง เช่น คูเมือง กำแพงเมือง สิ่งก่อสร้างสำคัญ ที่ว่าง ที่โล่ง ระบบโครงข่ายถนน ทางน้ำ แหล่งน้ำ ฯลฯ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวจะต้องมีการรักษาไว้และป้องกันมิให้เกิดการสูญสลายไปมากกว่าเดิม

4.2 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเมืองเก่า

มาตรฐานที่ 1 มีการจัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่า

แผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน เนื่องจากใช้เป็นกรอบในการพัฒนา อนุรักษ์ และบริหารจัดการ โดยแผนที่มีความสมบูรณ์ จะต้องประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

- การศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญเมืองเก่า
- การวิเคราะห์ปัญหาและภัยคุกคามในเมืองเก่าที่มาจากการศึกษาสภาพและสถานการณ์ปัจจุบันของเมือง
- การระบุอาคารและสถานที่สำคัญในเขตเมืองเก่า
- การกำหนดเขตเมืองเก่าและเขตพื้นที่คุ้มครอง โดยกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่พัฒนา และพื้นที่กันชน
- แนวทางการพัฒนา เช่น การใช้วัสดุ สี ความสูง ป้ายโฆษณา
- การควบคุมความหนาแน่น ระยะร่น ฯลฯ
- การจัดทำแผนงาน โครงการ องค์กร และงบประมาณ

มาตรฐานที่ 2 มีคณะกรรมการรับพิชชอบที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ

ในการบริหารจัดการการอนุรักษ์เมืองเก่า จำเป็นต้องมีผู้รับพิชชอบในพื้นที่ นอกจากคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มาจากส่วนกลางแล้ว ในระดับจังหวัดและท้องถิ่นควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้องค์ประกอบของคณะกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน จะต้องประกอบไปด้วยหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ที่จำเป็นได้แก่ สาขาประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม วิศวกรรม และผังเมือง นอกจากนั้นท้องถิ่นหรือจังหวัดควรจะมีการจัดทำรายนามผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งอาจจัดทำเป็นคลังผู้เชี่ยวชาญก็ได้

มาตรฐานที่ 3 มีมาตรการในการควบคุมและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในเมืองเก่า

มาตรการ กฎระเบียบ ข้อบังคับ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเมืองเก่าทุกเมือง โดยในการกำหนดมาตรการอาจดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งแต่ละพื้นที่อาจมีความจำเป็นและเหตุผลไม่เหมือนกัน เช่น อาจใช้กฎหมายท้องถิ่นที่ออกตามอำนาจของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร หรือบางแห่งอาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ซึ่งมาจากข้อตกลงของท้องถิ่น ทั้งนี้ ในการกำหนดมาตรการดังกล่าว จะต้องมีทั้ง 2 ลักษณะ ดังนี้

ก) มาตรการคุ้มครองแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม โดยที่มีความเข้มข้นมากที่สุด คือการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โดยกรมศิลปากร

ข) มาตรการควบคุมการพัฒนาที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งเป็นการส่งเสริมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมกายภาพของเมืองเก่า เช่น การกำหนดความสูง ความหนาแน่น รูปแบบอาคาร การใช้วัสดุ หรือแม้แต่การใช้ประโยชน์ในอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่ไม่ใช่มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจอยู่ในรูปของกฎหมายท้องถิ่น หรือข้อบังคับของจังหวัด หรือในรูปอื่นๆ

มาตรฐานที่ 4 การดำเนินการแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหนึ่งของการบริหารจัดการเมืองเก่าอย่างยั่งยืน ในที่นี้หมายถึงการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล เอกชน องค์กร ชุมชน และประชาชน ซึ่งเป็นการร่วมมือกันในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินการอนุรักษ์ ตั้งแต่

การร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมกำหนดทิศทางในอนาคต โดยมีลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้

ก) มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน เช่น กำหนดการอนุรักษ์ให้อยู่ในแผนพัฒนาของหน่วยงาน

ข) มีความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน เช่น การมีภาคเอกชนในคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และร่วมในการตัดสินใจ

ค) มีกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสีย ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

มาตรฐานที่ 5 มีทุนและงบประมาณในการดำเนินการ

การดำเนินการในด้านการอนุรักษ์เมืองเก่า จะต้องมีทุนและงบประมาณในการบริหารและปฏิบัติ ซึ่งอาจแบ่งแหล่งที่มาของงบประมาณได้เป็น

ก) งบประมาณจัดสรรจากท้องถิ่น เช่น กำหนดในแผนพัฒนาเทศบาล

ข) งบประมาณจัดสรรจากจังหวัด

ค) งบประมาณจัดสรรจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

ง) การจัดสรรงบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น จากเงินบริจาค จากภาคเอกชนหรือจัดตั้งเป็นกองทุน มูลนิธิ ในการดำเนินการ

จ) การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลาง เช่น เงินอุดหนุนเพื่อการอนุรักษ์

มาตรฐานที่ 6 มีการนำจารีตดั้งเดิมมาใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

แต่ละท้องถิ่นมีแนวคิด แนวปฏิบัติ ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวคิดต่างๆ นั้นในปัจจุบันได้มีการละเลยเป็นอันมาก หากได้มีการนำมาใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับเมืองเก่า จะเป็นการส่งเสริมคุณค่าและเอกลักษณ์ของเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จารีตต่างๆ ควรนำมาใช้กับพลเมืองในท้องถิ่น ไม่ใช่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งการท่องเที่ยวเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 7 การประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า

มีการดำเนินการเพื่อการประกาศเขตเป็นพื้นที่เมืองเก่า ซึ่งมีช่องทางได้หลายลักษณะ ซึ่งการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า ควรผนวกเข้ากับมาตรการคุ้มครองตามมาตรฐานที่ 3 ในส่วนนี้ด้วย

มาตรฐานที่ 8 การกำหนดการอนุรักษ์เป็นวาระของจังหวัด

เนื่องจากเมืองเก่ามีลักษณะและคุณค่าที่แตกต่างจากเมืองสามัญธรรมดาอื่นๆ ดังนั้น ในการกำหนดวาระหรือยุทธศาสตร์ของจังหวัด จึงควรบรรจุเรื่องของการอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าของเมืองเก่าไว้ในวาระของจังหวัดหรือแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ซึ่งไม่ควรเป็นลักษณะที่แฝงอยู่ในยุทธศาสตร์อื่น

มาตรฐานที่ 9 มีการวางแผนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

นอกจากจะมีแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่าแล้ว การบริหารจัดการเมืองเก่าที่ดีจะต้องมีการนำแผนมาปฏิบัติให้เป็นจริง เช่น มีการบูรณาการสำคัญ มีการออกกฎหมายคุ้มครองสภาพแวดล้อม มีการส่งเสริมกิจกรรมตามที่ได้เสนอแนะไว้ในแผน เป็นต้น

มาตรฐานที่ 10 มีการสร้างมาตรการแรงจูงใจ

เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในเมืองเก่า ควรมีการสร้างมาตรการหรือแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ มาตรการแรงจูงใจมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่การกำหนดเรื่องการลดภาษีต่างๆ การมีทุนสมทบการอนุรักษ์ หรือที่นิยมใช้กันมากคือการมอบรางวัลอนุรักษ์ดีเด่น

มาตรฐานที่ 11 มีการฟื้นฟูเมืองหรือส่วนของเมืองให้เป็นไปตามรูปแบบดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง

เมืองเก่าได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน การพัฒนาต่างๆ ทำให้องค์ประกอบบางส่วนของเมืองมีการสูญสลายไป หากมีการดำเนินการเพื่อฟื้นฟูองค์ประกอบที่หายไป เช่น การฟื้นฟูเมือง กำแพงเมือง โดยใช้หลักวิชาการที่เป็นสากล หรือการรื้ออาคารที่ไม่เหมาะสมออกเพื่อส่งเสริมบรรยากาศของเมืองเก่า จะทำให้คุณค่าของเมืองเก่ามีความเด่นชัดขึ้น

มาตรฐานที่ 12 มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ เช่น ทุก 6 เดือน หรืออย่างน้อยทุกปี ซึ่งการติดตามประเมินผลอาจอยู่ในรูปของการจัดประชุมสัมมนาหรือการจัดทำรายงานประจำปี ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลของการติดตามและประเมินมาปรับปรุงในการดำเนินการในขั้นต่อไป

การนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงจุดอ่อนที่ควรต้องมีการปรับปรุง ซึ่งหากทุกภาคส่วนในเมืองเก่าแต่ละแห่งพยายามดำเนินการแก้ไขในส่วนที่เป็นจุดอ่อนให้หมดไปแล้ว เมืองเก่านั้นก็จะมีมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดี ซึ่งจะอำนวยประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมาก ทั้งในเรื่องของการเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน และนอกจากนี้หากดำเนินการตามมาตรฐานได้จนถึงระดับดีมากเมืองเก่านั้นก็อาจเข้าสู่ขั้นตอนของการเสนอชื่อเป็นแหล่งมรดกโลกทางด้านวัฒนธรรมต่อไปได้ เนื่องจากมาตรฐานที่เกิดขึ้นจากการศึกษาในครั้งนี้ มีหลายส่วนที่สอดคล้องกับเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของการเป็นแหล่งมรดกโลกอยู่แล้ว

นอกจากนี้สำหรับเมืองเก่าที่ได้รับการจัดกลุ่มให้เป็นเมืองสำคัญอันดับ 1 นั้น ควรเร่งนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้เป็นการเร่งด่วน เพื่อจะได้ทราบถึงจุดอ่อนต่างๆ และสามารถดำเนินการเพื่อแก้ไขจุดอ่อนเหล่านั้นได้ทันก่อนที่จะเกิดความเสียหายขึ้น จนถึงขั้นที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งแนวทางปฏิบัติเพื่อเข้าสู่มาตรฐานของการเป็นเมืองเก่าที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดี จะทำให้จังหวัดและท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด อย่างน้อยประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองเก่าจะมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมศิลปากร. 2532. เอกสารกองโบราณคดี หมายเลข 1/2532

ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี.

บริษัทหิรัญพัฒน์ จำกัด: กรุงเทพมหานคร.

นิจ หิรัญพัฒน์. 2520. การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมในเมือง.

ข่าวสารสำนักผังเมือง. 33/2520 หน้า 26-29.

ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. 2550. การพัฒนาเมือง/ชุมชนเมืองในแนวอนุรักษ์.

เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม-

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม: เมืองเก่าภายใต้โครงการบริหารจัดการ-

และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. หน้า 1-31.

ศูนย์นิติศาสตร์. 2541. คู่มือประชาชน. กฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบล.

โครงการเผยแพร่วิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2549.

แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง-

แอนด์พับลิชชิง จำกัด (มหาชน): กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2542.

รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาสำรวจกำหนดแนวทางอนุรักษ์และ-

ปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าลำปาง. สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรม-

และสิ่งแวดล้อม: กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2547.

รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการแนวทางการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์-
สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:
กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548.

แผนที่ชุมชนเมืองเก่าบ้าน. กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม:
กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548.

แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมนครลำปาง. กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ
ศิลปกรรม: กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548.

ระบบเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม.
โครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและเคนมาร์กด้านการจัดการ-
มรดกทางวัฒนธรรม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548.

รายงานขั้นสุดท้ายโครงการศึกษาสำรวจ และจัดทำบัญชีรายชื่อมรดก-
ทางวัฒนธรรมเมืองเก่าทั่วประเทศ เมืองสำคัญอันดับ 1
(ภาคเหนือตอนบน-ภาคเหนือตอนล่าง). ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร: กรุงเทพมหานคร

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548.

รายงานฉบับสมบูรณ์แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และ-
พัฒนาบริเวณเมืองเก่าบ้าน. บริษัท ชินรอนกรุ๊ป จำกัด และบริษัท
มรดกโลกจำกัด: กรุงเทพมหานคร

สำนักส่งเสริมการปลูกป่า. 2536. การปลูกป่าไม้. กรมป่าไม้: กรุงเทพมหานคร.

ภาษาอังกฤษ

- Cleere, Henry (ed.). 1983. Approaches to the Archaeological Heritage: A Comparative Study of World Cultural Resource Management Systems. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cohen, Nahoum. 1999. Urban Conservation. Cambridge: The MIT Press.
- Eiam-anant, Prasong. 1997. Guidelines on Conservation of Northern Vernacular Houses paper no 019 International Conference on Conservation and Revitalization of Vernacular Architecture, May, Bangkok.
- Feilden, M. Bernard & Jokilehto, Jukka. 1993. Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites, Rome: ICCROM.
- Feilden, M. Bernard & Jokilehto, Jukka. 1997. Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites. Rome: ICCROM.
- Feilden, B. M. & Jokilehto, J. 1998. Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites. second edition. Rome: ICCROM/UNESCO/ICOMOS.
- Goakes, J. Robert. 1987. How to Design the Aesthetics of Townscape. Australia: Boolarong Publications.
- Holliday, John, C. 1973. British City Centre Planning in Holliday (ed.) City Centre Development: A Strategy of British City Centre Planning and Case Studies of Five City Centres. London: Charles Knight and Co.
- ICOMOS. 1987. Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas (Washington Charter).
- Lynch, Kevin. 1981. A Theory of Good City Form. Cambridge: The MIT Press.
- Lynch, Kevin. 1960. The Image of the City. Cambridge: The MIT Press.

- Manley, Sandra and Guise, Richard. 1998. Conservation in the Built Environment in Greed, C. and Roberts, M. (eds.). Introducing Urban Design. Essex: Longman. pp. 64-86.
- Punter, John. 1999. Design Guidelines in American Cities. Liverpool: Liverpool University Press.
- Schuster, Mark, J., Monchaux, J. and Riley, II. C. A. (eds.). 1997. Preserving the Built Heritage: Tools for Implementation. Salzburg seminar, Hanover and London: University Press of New England.
- Spreiregen, Paul, D. 1965. Urban Design: The Architecture of Town and Cities. New York: McGraw Hill.
- Stovel, Herb. 1998. Risk Preparedness: A management Manual for World Cultural Heritage. Rome: ICCROM.
- Stovel, Herb. 2002. Approaches to Managing Urban Transformation for Historic Cities in Lung, David (ed.) The Conservation of Urban Heritage: Macao Vision. Macao S.A.R.: Instituto Cultural. pp. 103-120.
- Swigielski, W. Konrad. Leicester in Holliday, J. C. (ed.), 1973. City Centre Development: A Study of British City Centre Planning and Case Studies of Five English City Centres. London: Charles Knight.
- Tunnard, Christopher. 1978. The United States: Federal Funds for Rescue. The Conservation of Cities. Paris:UNESCO, pp. 90-110.

Internet

<http://olphistory.blogspot.com>

<http://www.PointAsia.com>